

Jaunie vides reportieri

pusgada izdevums Nr.1

Temats: Atkritumi

Reizi pusgadā Jaunie vides reportieri informēs par jaunumiem cits citu un Jūs, dārgos lasītājus. Lai kopā vides izziņa ir aizraujošāka!

Izdevums Nr.1 Ziemā 2013

JVR - kas tas tāds?

Jaunie vides reportieri Latvijā un pasaulē, ko viņi dara un, kāpēc?

1 lpp

Wrigley atkritumu samazināšanas kampaņa ienāk Latvijā

Par kampaņu un tās nozīmi.

2 lpp

Laura Golubeva par atkritumu dzīvi

Jaunieši no Riebiņu vidusskolas dodas pētīt atkritumu otro dzīvi.

2 lpp

Meitene, kas atteicās no naftas

Vai ir iespējams dzīvot bez naftas produktiem? Tina Nulle dalās savā pieredzē.

3 lpp

Ikdienā bez atkritumiem

Oskars Krīgers iemūžinājis savu un mazā brālīša ikdienas aktivitātes atkritumu samazināšanā

4 lpp

Pēc lapa

5 lpp

Koordinatora sleja

JVR- kas tas tāds?

Jaunie vides reportieri (saīsinājumā JVR) ir jaunieši, kuri jau skolas vecumā uzsākuši aktīvu izziņas un pētniecības procesu vides žurnālistikā, lai mainītu savu un citu cilvēku ikdienas paradumus, vairojot izpratni par vidi draudzīgu dzīvošanu.

Pasaulē JVR programma darbojas jau 27 valstīs un izpaužas kā pētniecisko žurnālistikas projektu veidošana par vides tematiem. Tajā piedalās jaunieši vecumā no 11-21 gadam, kuri vēlas strādāt individuāli vai grupās. Bieži vien programmā iesaistās skolas un skolu grupas, kā arī skolotāji, kuri labprāt palīdz un konsultē savus audzēkņus.

Brīva, atraktīva gaisotne

Programmā jaunieši savus vides un žurnālistikas projektus var veidot par visdažādākajiem tematiem, kas arī tiek izmantots: Baltijas jūras piesārņojums, mežu izciršana, atkritumu apsaimniekošana, ilgtspējīgs patēriņš u.c. Kopš 2012. gada rudens Jaunie vides reportieri var darboties neformāla rakstura JVR skolā, kas norisinās reizi mēnesī Rīgā. Tā sniedz iespēju

JVR skolas nodarbība kopā ar lektoriem - fotogrāfiem 2013. gada janvārī.

satikt gan vides, gan žurnālistikas nozares profesionāļus uzzināt par viņu pieredzi, uzdot jautājumus, kā arī darboties praktiski pašiem.

Jauno vides reportieru sezonas noslēgumā, aprīlī, dalībnieki iesniedz savus projektus JVR konkursam, vispirms sacenšoties par atzinību Latvijas mērogā, bet labākie darbi nokļūst starptautiskās žūrijas izvērtēšanā.

JVR ir īpaša vides izglītības programma, jo, tajā iesaistoties, jaunieši var parādīt ne tikai savu vides apziņu un erudīciju, bet arī radošumu un

individuālo skatījumu, un pozitīvo pieeju vides problēmu risināšanā.

Zināšanas nākotnei

Veiksmīga projekta izstrādei nepieciešams izpētes process, kas saistīts ar dokumentu analīzi, intervijām, anketēšanu, novērojumiem un pat eksperimentiem. Tā ir iespēja attīstīt savas prasmes nākotnes profesijās – vides aizsardzībā, pētniecībā un žurnālistikā, un gūt praktisku pieredzi. Jaunieši meklē vietējo problēmu sasaisti ar globālām situācijām un norisi, iemācās salīdzināt un interpretēt informāciju no dažādiem avotiem.

Projektus JVR konkursam var veidot un noformēt dažādi - kā video, rakstu vai foto reportāžu - viss atkarīgs no skolēna vēlmēm un iespējām. Tomēr minēto formātu izmantošana un apgūšana ir būtisks mācību elements. Ne visi zina, kā filmēt vai montēt video, ne katrs spēj "notvert" brīnišķīgu kadru un to arī aprakstīt, un, lai sagatavotu labu rakstu, vajadzīgs, kas vairāk par papīra lapu un pildspalvu. Šīs un citas zināšanas jaunie vides reportieri apgūst visas programmas laikā individuāli vai meklējot palīdzību pie saviem skolotājiem vai grupas biedriem, apmeklējot JVR skolu vai konsultējoties ar programmas koordinatore - iespējas ir daudz, jāprot tās tikai izmantot!

- Ilze Grunskā / JVR koordinatore Latvija

WRIGLEY Company Foundation

BEZ ATKRITUMIEM

„Šis projekts, kurā iesaistījusies arī Wrigley kompānija, ir lielisks piemērs tam, kā dažādi sabiedrības pārstāvji var darboties viena mērķa vārdā – ilgtspējas, kuru veido vides izglītība. Piedaloties projektā, skolēni izdarīs ļoti labu darbu sev un planētai!”

Ralf Tuchtenhagen

Wrigley Baltic Izpilddirektors

Atkritumu samazināšanas kampaņa jeb Litter less campaign norisinās 25 valstīs, šogad arī Latvijā. Kampaņu atbalstu Wm. Wrigley Jr. Company Foundation, lai palīdzētu informēt un izglītēt jaunus cilvēkus par atkritumu ietekmi uz apkārtni, cilvēku veselību un veicināt interesi par atkritumu samazināšanas iespējām un labās prakses piemēriem.

Jaunie vides reportieri, kuri piedalīsies Atkritumu samazināšanas kampaņā, izmeklēs visdažādākas vietējās atkritumu problēmas. Izmeklēšanas rezultātā viņiem jārada raksts, foto reportāža vai video, kas piedāvātu risinājumu, kā samazināt atkritumu daudzumu. Iesniedzot darbu, jaunieši piedalās konkursā, kurā galvenās balvas ir foto un video kameras un iespēja doties JVR misijā uz Kopenhāgenu, bet uzvarētājiem un viņu skolotājiem starptautiskajā līmenī tiks piešķirtas arī naudas balvas.

Šajā izdevumā publicēti darbi, kuru autori ir Wrigley kampaņas dalībnieki. Plašāk par darbiem un iespējām reģistrēties kampaņai: <http://yrelitterless.org>

Darbus iespējams publicēt un iesūtīt līdz 31.martam. Neskaidrību gadījumā var sazināties ar koordinatori, rakstot ilze.grunskas@zemesdraugi.lv

Atkritumu dzīve

LAURA GOLUBEVA

Vēlos visiem pastāstīt par to, kā skolēni no manas skolas – Riebiņu vidusskolas - iepazīnās ar netālo SIA „Preiļu saimnieks” atkritumu apsaimniekošanas daļas darbu. SIA „Preiļu saimnieks” vienmēr ir devis savu ieguldījumu vides izglītībā. Mācību ekskursijā, kuras mērķis bija vairogt izpratni par atkritumu šķirošanas laukumu, devās 5. un 6. klase.

Svarīga loma vides izglītībā ir izpratnei par atkritumu šķirošanu.

Ekskursijas laikā atkritumu

šķirošanas daļas vadītāja Vineta Igoļniece bērnu iepazīstināja ar ikdienu. Šķirošanas laukumā nonāk visi sašķirotie atkritumi, tur vēlreiz tos pāršķiro un sapresē ķīpās pirms nodošanas atkārtotai pārstrādei. Mūsu skolēni paši savām acīm redzēja to, kā darbojas šī presēšanas iekārta. Šajā atkritumu apsaimniekošanas daļā otrreizējai pārstrādei parasti nodod makulatūru, kartonu, stikla pudeles un burkas, logu stiklus, dažādi tur tiek iedalītas pudeles. Otrreizējai pārstrādei te nonāk arī nolietotā sadzīves tehnika. Atsaucoties uz vietējās avīzes „Novadnieks” interviju ar

vadītāju Vīnetu Igoļniece - viņa domā, ka ekskursija deva skolēniem izpratni par to, kāpēc

atkritumu šķirošanai ikdienā būtu jāpievērš lielāka uzmanība. Svarīgi ir tas, ka iedzīvotāju dalīti vāktie atkritumi nenonāk poligonā, bet tiek sagatavoti pārstrādei. Viņa kārtējo reizi pārliecinājās par to, ka jaunieši arvien vairāk ikdienā vēlas praktizēt „zaļo” rīcību un interesējas par to arvien vairāk, uzdodot jautājumus. Es palūdzu arī 6. klases skolnieci Rasmu Ormani

izteikt savu viedokli un dalīties emocijās par redzēto:

„Man tas bija liels pārsteigums, ka mums Preiļos ir šāda vieta, kur to visu dara. Un vēl arī tas, ka atkritumi tiek šķiroti ar rokām. Un vēl vairāk, ar ko šī ekskursija man paliks atmiņā – es pirmo reizi dzīvē redzēju presētāju. Daudz mums tika stāstīts

par to, ka atkritumi tiek sūtīti pat no laukiem un ar savu darbu viņi cenšas cīnīties par zaļāku vidi mums apkārt.

Es vienmēr atcerēšos to, kādi pienākumi ir jāpilda šeit strādājot: pirmkārt, ir jāsavāc noteikts daudzums viena veida atkritumu, pēc tam tie visi vēl ir jāsašķiro, tad jāsapresē, jāsasien kopā un tikai tad tos drīkst vest uz poligonu. Atbraucot uz šejieni, nekas neliecināja par to, ka te varētu būt kaut mazākā norāde par atkritumu šķirošanu. Viss tīrs un sakopts, neviena sainīša vai papīriņa. Ekskursija noteikti lika padomāt par to, cik svarīga ir atkritumu šķirošana ikdienā un par to noteikti būtu jāstāsta arī apkārtnē, jo reti kurš piekopj šādu lietu savās ģimenēs. Mums jāaizdomājas par zaļāku un tīrāku vidi visapkārt!”

Bērniem jau agrā vecumā jārada priekšstats par lietām, kas dzīvē ir svarīgas un vajadzīgas. Tāpat ir arī ar atkritumu šķirošanu – ja vecāki cilvēki nerādīs piemēru, paši bērni to neapzināsies un neuzskatīs to par vajadzīgu.

Šādas ekskursijas ir ļoti noderīgas un pat vajadzīgas. Es domāju, ka arī mūsu skolas

skolēni bija gandarīti par šo ekskursiju, ar saviem iespaidiem noteikti dalījās ar vecākiem un turpmāk noteikti padomās, kur nonāk viņu atkritumi

Meitene, kas atteicās no naftas, jeb –

Esi varonis, izglāb SEVI!

- Tīna Nulle

Šokējošs fakts: Ik gadu Latvijā no jauna uzkrājas līdz 700 000 tonnām atkritumu, no kuriem apmēram puse rodas mājāsaimniecībās.

Šokējošs fakts: gandrīz visa sastāvā lielpilsētā ir nafta. Mēs esam naftas kompāniju vergi.

Šokējošs fakts: pēc 80 gadiem cilvēkiem nāksies pamest pilsētas, automašīnas stāvēs un rūsēs, galvenais pārvietošanās līdzeklis būs zirgs, jo jau pēc 40 izbeigsies naftas ieguves krājumi, un iestāsies krīze.

Pirms pāris gadiem ar ģimeni no dziļiem laukiem pārcēlāmies dzīvot uz lielpilsētu. Tur es atklāju šokējošu faktu: man ir alerģija pret naftu un visiem produktiem, kur tā ir kaut neliela daudzumā. Uz ādas parādās čulgas, kas vēlāk pārplīst un neciešami sāp. Es nevaru pat pieskarties plastmasas maisīnam!

Iedomājies, kā jutīsies, kad tev sirmā vecumā pēkšņi apvainos par to, ka biji tik izšķērdīgs jaunībā, ka izmantoji produktu, kurš sagandēja šo planētu, ka radīji jūru, kurā nav iespējams peldēties, ka pasaule ir atkritumu izgāztuve un, arī tu biji pie tā līdzvainīgs? Tā nebūtu laba sajūta, tu nebūtu tam isti gatavs, tādēļ – esi varonis – glāb sevi laicīgi! Glāb sevi un pasauli sev apkārt, un varbūt kāds paskatīsies, pabrīnīsies un arī darīs to pašu- maza ciniņš gāž lielu vezumu, tā teikt.

Tā kā tuvojas pavasaris, un visiem gribas nedaudz uzprišināt savu izskatu un māju, piedāvāju pāris viegli ieviešamus padomus, lai sagrieztu savu dzīvi kājām gaisā par 180 grādiem:

Trauku mazgājamā līdzekļa vietā izmantojiet sodu vai sāli, var arī sinepju pulveri. Tie ne vien notīra labāk (jo neviens jau neklausās, kad viņiem saka vienu piliti siltā ūdeni, šādi ne vien atstājot trauku līdzekļa nosēdumus, bet arī nākamajā ēšanas reizē tos norijot), bet arī izšķīst, kad nonāk kanalizācijā un nepiesārņo jūru. (Tie noder arī citu netīrumu noņemšanai, universāli līdzekļi, tā teikt) M a t u s mazgājiet ar sasmalcinātām, mērcētām linsēklām, ja

ir sausi mati, bet ar sodu un etiķi, ja taukaini. Vēl matus var mazgāt ar olām un izskalot ar alu vai nātru novārījumu, bet šis process labāk piedien vasarai, kas vairs jau nav aiz kalniem.

Kumelišu novārījums ir īpaši laba eļļa ādai, var ieziest arī ar izkusušu medu, taču tad jāatminas noskalot ļoti rūpīgi.

Vismaz reizi nedēļā mēģiniet kārtīgi nopērties īstā latviešu pirtīnā. Šajā procesā ne vien nomazgāsities (neņemiet līdzī zīepes un šampūnus), bet arī atjaunosit savu enerģiju un dzīvotprieku sevišķi iesaku tādiem cilvēkiem kā man – kam vienmēr jādodomā par to, ko kā un kad paspēt. Patiešām palīdz!

Zobu balinātāja vietā atkal var izmantot sodu, bet ar to jāuzmanās – balināšana bojā zobu emalju.

Zobu pastu savukārt ir iespējams mājas apstākļos pagatavot šādi (jāsaka gan, ka garšo pretīgi, taču notīra ideāli un zobi kļūst no tiesas veselīgāki, atkal jāmin, ka nav gan īsti paradzēta ikdienas lietošanai): sadedzina banāna mizu, saberž pelnos, samaj jūras sāli (pulverus sajauc 1:1), pievieno nedaudz olīveļļas, sajauc putriņā. Esmu dzirdējusi, ka zobus varot tīrīt arī ar ogli, kurai pievienots nedaudz kumelišu uzlējuma. Ideāls variants ir zobu tīrīšana ar zilajiem māliem (jā, jā, zinu – fū!, bet ticiet vai nē, efekts ir lielisks) (http://www.tvnet.lv/sievietem/veseliba/333550-tirot_zobus_ar_malciem)

Uz sejas nebaidāties likt virsū visu pretīgo – mālus, izdzertas kafijas biezumus, ogas, medu, sāli, auzu pārslu putru, utt. Protams, to visu vajadzētu pēcāk noskalot ar siltu zāļu uzlējumu un pirms, ko bāzt virsū, vajadzētu pameklēt, vai tavai sejai ādai tas derēs. Internetā šī informācija ir ļoti viegli pieejama un precīza.

Dabiskās kosmētikas sakarā varu teikt tikai vienu – ievērojiet kaut daļu manu iepriekš doto padomu un jums to nevajadzēs! (Bet sarkanam tonim ļoti piemērota ir novārīta biete. Tas ne vien ir ekoloģiski, bet arī izskatās dabiski)

Cilvēk, klausī mani un izmēģini, un varbūt tu izglābsi sevi un arī pasauli, jo viss, ko piedāvāju ir nevis mainīt savus paradumus, bet pamainīt pāris līdzekļus, kas spēj iznīcināt ne vien tevi, bet arī pasauli tev apkārt! Un šis ir tikai pirmais solis, lai atteiktos no naftas un kaut daļēji novērstu piesārņošanu uz pasaules, nemainot neko savos paradumos. Es tevi lūdzu – padomā un izšķiries, kas te ir svarīgāk – atstāt šo pasauli ar apziņu, ka spēj tajā ko mainīt vai nodzīvot te un piesārņot to, cik vien daudz var. Tu spēj šo skaitli samazināt! Tu spēj atteikties no naftas produktiem un tu spēj dzīvot saskaņā ar sava organisma vajadzībām! Esi varonis – izglāb pats sevi!

Oskara Krīgera ģimenes padomi atkritumu samazināšanā

Dodamies uz veikalu

Līdzī vienmēr savs iepirkuma maisiņš!

Vēlams auduma, kuru var lietot bezgalīgi daudz reižu.

Priekšroku dodam dabīgajam

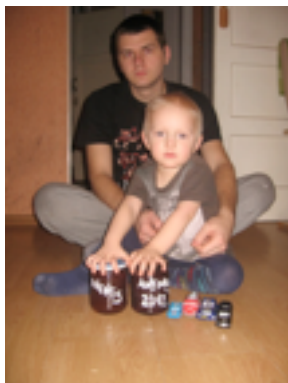
Tuvojoties svētkiem dodamies izvēlēties eglīti. Mūsu izvele – eglīte podiņā, kas pēc svētkiem tiks iestādīta mājas pagalmā.

Ziemas krājumi

Pirmajā gadā ievārijuma burciņu nopirkām veikalā

Kad ievārijums tika apēsts burciņu izmazgājām un noglabājām

Otrajā gadā laukos bijām nolasīt avenas un pēc tam tas savārijām zaptē, kuru pildījām tukšajās burciņās

Grāmatu apvākošana

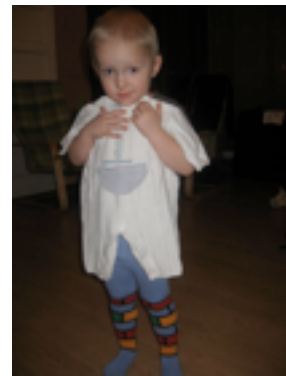
Miķeļa mīļāko grāmatu ievākojām tapetēs, kuras

pirms tam bija doma izmest laukā.

Daloties ar citiem

Drebes, kuras Miķelim paliek par mazu mēs miskastē nemetam, bet gan

tās liekam maisiņos un vedam uz laukiem mazākiem bērniem.

Oskars Krīgers

Foto modelis: Miķelis

JVR un Vides izglītības fonds

Vides izglītības fonds (VIF) starptautiskās sabiedriskā labuma organizācijas FEE (Foundation for Environmental Education) pārstāvis Latvijā. Mūsu mērķis ir veicināt ilgtspējīgu attīstību, kuru nodrošinām ar dažādām vides izglītības aktivitātēm un iniciatīvām.

Jaunie vides reportieri turpmāk

Jauno vides reportieru darbus Vides izglītības fonds gaida līdz šā gada 31. martam. Kritēriji un noformēšanas apraksts pieejams VIF mājaslapā.

Arī turpmāk JVR programmas ietvaros notiks skolas nodarbības un pusgada avīzes veidošana. Pēc darbu iesniegšanas tiks izveidots arī speciālizlaidums JVR sezonas noslēgšanai ar labāko darbu publicēšanu.

Lai idejām bagāti pēdējie ziemas mēneši un saulains pavasaris!

VIF un JVR sociālajos tīklos

Twitter: @videsfonds

Facebook: <http://www.facebook.com/pages/Vides-izglitiba-fonds-FEE-Latvia/347993745240304>

Draugiem.lv: <http://www.draugiem.lv/videsfonds/>

Mājaslapa: www.videsfonds.lv

Kontakti

Margrietas iela 16 - 3, Rīga, LV-1046, Latvija

Tālr: +371 67225112,

e-pasts: fonds@zemesdraugi.lv